

Österreichisches Museum für Volkskunde
BIBLIOTHEK

Nr. 47241

Standort N:81

47241
N.81

CATALOG DE EXPOZITIE

CATALOG DE EXPOZIȚIE

Programul Sibiu Capitală Culturală Europeană se află sub înaltul patronaj al Președintelui României

Programul este realizat de Asociația Sibiu Capitală Culturală Europeană 2007 în colaborare cu Primăria Municipiului Sibiu, Ministerul Culturii și Cultelor și Consiliul Județean Sibiu cu sprijinul Primului Ministru al României și al Comisiei Europene.

Parteneri oficiali

 BCR
Banca Oficială a
Capitalii Culturale Europene
Sibiu 2007

Automobile Bavaria
Importator BMW

ambient.
CASĂ CARE ÎȚI

Din secretele tradiției

Parteneri media

Cotidianul.

24-FUN

Tribuna
Jurnal de Știri și Opinii

ARBO media

Monitorul
http://www.monitorul.ro

**ZILE ȘI
NOPȚI**

15
10⁺
2⁺

IDENTITĂȚI
EUROPENE

Editura ASTRA MUSEUM

15+10+2 IDENTITĂȚI EUROPENE

O expoziție realizată cu ocazia aderării la 1 ianuarie 2007 a celor 2 țări, România și Bulgaria, la Uniunea Europeană.

Expoziția este organizată de Muzeul Austriac de Etnografie din Viena, în colaborare cu Complexul Național Muzeal „ASTRA” Sibiu.

Perioada: **12 mai - 20 iulie 2007**

Coordonatori științifici: dr. Margot Schindler,
Prof. dr. Corneliu Bucur

Redactori: Camelia Ștefan, Karla Roșca

Colaboratori:

dr. Franz Grieshofer, Muzeul Austriac de Etnografie
din Viena
Mirela Crețu, Adda Maria Popa, Muzeul Civilizației
Transilvane „ASTRA” Sibiu

Conceptul expozițional și grafica:
Thomas Geisler mit maupi (Austria)

Tehnoredactare: Liliana Oprescu (România)

Foto: Thomas Geisler, Markus Mickl, Paul Romauch,
David M. Peters (Austria)
Alexandru Olănescu, Dumitru Budrala (România)

Traducere texte germană:
Camelia Ștefan, Mihaela Arsenie Andre

Țipar: S.C. HONTERUS S.R.L.

Mulțumim Institutului Național de Statistică din București pentru informațiile furnizate și Institutului Cultural Polonez pentru sprijinul financiar în organizarea expoziției.

15 +10 + 2 EUROPÄISCHE IDENTITÄTEN

Eine Ausstellung anlässlich des EU - Beitritts zwei neuer Mitgliedsländer am 1. Januar 2007.

Die Ausstellung ist von dem Österreichischen Museum für Volkskunde im Zusammenarbeit mit dem Nationalem Museumskomplex „ASTRA“ aus Sibiu organisiert.

Dauer: **12. Mai bis 20. Juli 2007**

Ausstellungskonzept und Katalog: Dr. Margot Schindler,
Prof. Dr. Corneliu Bucur

Redaktion: Camelia Ștefan, Karla Roșca

Zusammenarbeit:

dr. Franz Grieshofer, Österreichischen Museum
für Volkskunde Wien,
Mirela Crețu, Adda-Maria Popa, Museum der
Siebenbürgischen Zivilisation „ASTRA“, Sibiu

Ausstellungsgestaltung und Grafik:
Thomas Geisler mit maupi (Österreich)

Textredaktion: Liliana Oprescu (Rumänien)

Foto: Thomas Geisler, Markus Mickl, Paul Romauch,
David M. Peters (Österreich)
Alexandru Olănescu, Dumitru Budrala (Rumänien)

Übersetzungen und deutsche Textredaktion:
Camelia Ștefan, Mihaela Arsenie Andre

Druck: HONTERUS GmbH, Sibiu

Wir Danken den Nationalen Institut für Statistischen Daten für die gelieferten Informationen und den Institut für polnische Kultur für die finanzielle Unterstützung.

CUPRINS / INHALT

6 Prefață, prof.dr Corneliu Bucur,
Complexul Național Muzeal „ASTRA” Sibiu

8 Vorwort, Prof. Dr. Corneliu Bucur,
Nationaler Museumskomplex „ASTRA” Sibiu

10 România, Rumänien

24

28 Bulgaria, Bulgarien

32

donatie

colecție

PREFAȚĂ

15 + 10 + 2

Constituirea Uniunii Europene - și procesul este departe de a fi finalizat - reprezintă cea mai teribilă provocare pentru destinul Europei și poate al Universului, în acest secol. Reluarea pe alte baze - a proiectului Uniunii Statelor Europene, lansat de Napoleon, la începutul sec. al XIX-lea, a avut, primordial, o rațiune economică (Konrad Adenauer fiind autorul principal al **proiectului economic**), s-a dezvoltat, prin concepția lui Robert Schumann, într-un **proiect politic** și își așteaptă deplina consacrare prin **proiectul cultural**.

Conceptul cheie al celor trei proiecte a evoluat de la **comunitatea de interese** la cel de **marcare a identității europene**. Căutarea „identității europene”, în contextul globalizării civilizației universale, a devenit dintr-o nebuloasă, un scop indefinit, un **proiect cultural autentic**, care ar putea avea mari șanse de înfăptuire, dacă se va induce, subsumat, și un **proiect științific**.

Esența acestui proiect constă în identificarea valorilor culturale comune ale popoarelor europene, dincolo de valorile diferențioare care definesc alteritatea lor culturală.

Dintre toate științele chemate să răspundă, „în marș”, noii provocări, **Etnologia** (ca știință modernă ce asigură discursul etno-identității la nivelul fiecărei comunități etnice sau națiuni) și **Antropologia culturală** (știința universală a definirii și integrării comparate a identităților culturale multiple) sunt, astăzi, cele mai abilitate și responsabile să-și aducă contribuția la împlinirea acestui deziderat. Dintre toate instituțiile de patrimoniu cultural, **muzeele etnografice**, prin informația lor obiectivată, imagistică și memorialistică, fără de care întreg discursul rămâne „fără obiect”, sunt cele ce pot întrupa și demara, imediat, în acest scop, o acțiune comună bazată, primordial, pe o repertoriere sistematică și completă a tuturor categoriilor de artefacte, urmată de un proces laborios, de comparare și interpretare a datelor, spre a defini marca identitară proprie fiecărui popor sau comunități etnice și valorile culturale comune.

În problema capitală a definirii „Identității europene”, trebuie să recunoaștem, onest, că ne găsim doar la capătul drumului și că pentru a ne aștepta la succese notabile, este imperativă și urgentă stabilirea unei **concepții comune**, avizată la nivelul structurilor central-europene (Consiliul Europei, Comisia Europei, Parlamentul Europei) și a **unor metodologii asumate** de toți membrii Uniunii Europene. Urmate firește, de un buget al proiectului, pe măsura importanței sale.

Descoperirea propriei identități a fiecărui popor european (a fiecărei etnii, definită distinct prin limbă, cultură, istorie, mentalitate, teritoriu, etc.) presupune, sine-qua-non, **recuperarea trecutului**, iar ca memento în acest efort științific, general valabil, avem îndemnul părintelui antropologiei universale, Franz Boas, care ne atenționa că „pentru omul de știință nu este suficient să știe cum sunt lucrurile, ci cum au ajuns să fie ceea ce sunt”.

Într-o Europă cu o pluriformitate cultural-identitară, care a cunoscut o procesualitate cultural-istorică extrem de diferențiată, datorată parcurgerii, în momente și intensități diferite, a unor procese esențiale, precum cele ale etnogenezei și structurării statale, încreștinării și urbanizării, parcurgerii Reformelor religioase și Renașterii culturale, a Revoluțiilor tehnice, multiple, de la cea neolitică, (a promovării mișcării rotative), la cea sclavagistă, în domeniul staticii (prin sistemele de ridicat și deplasat mari greutate) și doar parțial, incipient, în cel al dinamicii, (spre pildă, apariția morilor cu tracțiune animală și a morilor de apă pentru măcinat cereale), continuate de Revoluția tehnică medievală - secolele XI-XIV (prin larga difuzare a industriilor medievale bazate pe energiile hidraulică și eoliană) și apoi de Revoluția tehnică modernă - sec. al XVIII-lea (prin mecanizarea industrială și generalizarea energiei

aburului), iar în plan politic, de cea a unificării statale naționale, sau a integrării în și dezintegrării din structurile imperiale, etc., problematica identității și alterității culturale apare ca una extrem de dificilă.

Dacă am aprofunda doar ultimul domeniu al civilizației tehnice (e adevărat, esențial pentru întreg procesul economic și social al evoluției civilizației popoarelor Europei) și ne-am asuma doar **problema difuzării continentale a invențiilor tehnice și modelelor culturale** (și un asemenea proiect a fost, deja, propus de către Muzeul „Astra”, care deține unul dintre cele mai vaste, generoase, diverse și valoroase patrimonii de istorie a civilizației tehnico-instrumentale din Europa, generând chiar instituirea unui premiu internațional UNESCO „pentru patrimoniu tehnic preindustrial”), am avea cel puțin zece ani de investigații intense, de repertorii și tipologizări riguroase, de evaluări comparative, analitice și sintetice, totul proiectat pe fondul unor cercetări interdisciplinare de istorie culturală europeană, în căutarea unui „numitor comun”, acela al **identității europene**.

Dar fiecare categorie de artefacte ale culturii popoarelor europene (ca să ne păstrăm în perimetrul patrimoniului material), indiferent dacă vorbim de instrumentarul tehnic sau alimentar, de mobilier, de portul popular, de mijloacele de transport, de textilele decorative sau utilitare, de ceramică, de obiectele și uneltele din metal sau lemn, de instrumentele muzicale, de iconografie sau de sculpturile religioase, de jucăriile copiilor, de instalațiile ludice, etc., etc., necesită același tip de studiu ca și în cazul momentelor de tehnică populară, sau acela al valorilor de arhitectură vernaculară (casele și anexele gospodărești), al edificiilor religioase (biserici din lemn și zid, troițele din lemn sau piatră, monumentele funerare).

Domeniul complementar, absolut inseparabil, al **patrimoniului cultural imaterial**, a cărui salvagardare este proclamată de UNESCO prin Convenția din 17 oct. 2003, se anunță ca un concurent serios la tematica artefactelor, având o contribuție remarcabilă (fie că e vorba de literatura populară, de muzică, coregrafie, obiceiuri, creațiile artistice populare transmise prin meșteșugurile specializate), la definirea propriei identități etnoculturale a fiecărei comunități etnice sau regionale și, în ansamblul lor, la comunitatea europeană.

Este, așadar, momentul să începem, și un bun început îl constituie această inspirată expoziție, inițiată de **Muzeul Austriac de Etnografie din Viena**, care ne oferă o incursiune originală, cu caracter eșantionar, prin universul artefactelor etno-identitare ale ultimelor 12 țări integrate în Uniunea Europeană, dintre care: Ungaria, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia, Polonia, Estonia, Letonia, Lituania, Malta și Cipru, în anul 2004, iar România și Bulgaria, la 1 ianuarie 2007.

Găzduirea la Sibiu, începând cu luna mai 2007, cu ocazia derulării programului „Capitala Culturală a Europei”, a acestei extrem de sugestive expoziții, ar putea să reprezinte un bun început și, totodată, o oportunitate pentru specialiștii, guvernării și diplomații țărilor care expun (prezenți la vernisaj), spre a demara discuțiile care să conducă la acel proiect comun, de mare complexitate, al definirii identității culturale europene, proiect a cărui dificultate o putem asemăna cu o ascensiune pe Everest.

Dar, ca în orice performanță deosebită, esențial este să dorești obstinat, să te pregătești corespunzător, să-ți asiguri resursele și să pornești la drum, făcând primul pas. Pe care tocmai îl facem inauzurând această expoziție.

Prof. dr. Corneliu Bucur,
Director general

VORWORT

15+10+2

Die Gründung der Europäischen Gemeinschaft und der Abschluss dieses Prozess ist bei weitem noch nicht beendet - es ist eine außerordentliche Herausforderung unseres Jahrhunderts an das Schicksal Europas, und vielleicht an die ganze Welt. Die Wiederaufnahme - auf einer anderen Basis - des Projekts einer Europäischen Gemeinschaft aller Staaten Europas, wurde zu Beginn des 19. Jh. von Napoleon aus wirtschaftlichen Gründen veranlasst (Konrad Adenauer war der eigentliche Verfasser des **wirtschaftlichen Projekts**). Napoleons Projekt wurde weiter entwickelt, in der Auffassung von Robert Schumann und zwar als ein **politisches Projekt** und wartet auf seine volle Bestätigung durch ein **kulturelles Projekt**.

Das anfängliche Konzept der drei Projekte entwickelte sich von einer **Interessegemeinschaft** zu der einer **Hervorhebung der Europäischen Identität**. Die Suche nach der „Europäischen Identität“, im Kontext der Globalisierung der Zivilisationen der Welt fand, aus einem anfangs nebelhaften Unternehmen, seinen bestimmten Zweck - ein **authentisches kulturelles Projekt**, das große Chancen einer Verwirklichung hat, wenn man einleitend ein wissenschaftliches Projekt mit einbezieht.

Der Kern dieses Projekts besteht in der Identifizierung der gemeinsamen kulturellen Werte aller Völker Europas, abgesehen von ihren trennenden Werten, die dieses kulturelle Anderssein bestimmen.

Von allen Wissenschaften, die „im Laufe“ auf alle neuen Veränderungen antworten sollen, sind die **Ethnologie** (als eine moderne Wissenschaft sicher sie den ethnischen Diskurs der Identität, auf dem Niveau jeder ethnischen Gemeinschaft oder Nation) und die **kulturelle Anthropologie** (die Wissenschaft der Bestimmung und der vergleichenden Integrierung der vielfältigen kulturellen Integritäten) heute die am meisten berechtigten und verantwortlichen durch ihren Beitrag dieses Desiderat zur Erfüllung zu bringen.

Von allen Institutionen des Kulturerbens sind die *Ethnographischen Museen*, durch ihre objektiven Informationen, die Bildhaftigkeit sowie die Erinnerungsfähigkeit - ohne die all der Diskurs „ohne Thema“ bleiben würde - diejenigen, die ein gemeinsames Unternehmen gestalten und in Bewegung setzen können, das sich vor allem auf ein systematisches und komplettes Inhaltsverzeichnis aller Kategorien der Artefakte stützen sollte, das unbedingt von einem arbeitsamen Prozess des Vergleichs und Interpretierung der Daten gefolgt sein müsste, um das eigene, identifizierende Kennzeichen jedes Volkes oder ethnischen Gemeinschaft und gemeinsamen kulturellen Werte zu definieren.

Was das Hauptproblem der Definierung der „Europäischen Identität“ anbelangt müssen wir, um ehrlich zu sein, zugeben, dass wir am Anfang des Weges sind, um aber auf *den* erhofften, beabsichtigten Erfolg sicher zu sein, ist eine **gemeinsame Auffassung** die erste und die eiligste Forderung, die von den zentralen europäischen Strukturen avisiert sein muss (Europäischer Rat, Der Europa Rat, das Europäische Parlament), und selbstverständlich von **Methodologen**, für die alle Mitglieder der Europäischen Gemeinschaft die Verantwortung nehmen müssen, selbstverständlich auch ein Budget des Projektes je nach der Wichtigkeit.

Die Entdeckung der eigenen Identität jedes europäischen Volkes (jede ethnische Einheit, die sich durch eine eigene Sprache, Kultur, Geschichte, Mentalität, Land usw. definieren kann) setzt sine-qua-non die **Wiedererlangung und Bekennung zu seiner Vergangenheit** voraus, und als Memento in diesem allgemeingültigen, wissenschaftlichen Kraftaufwand, haben wir die Anregung des Vaters der Weltanthropologie, Franz Boas, der uns darauf aufmerksam machte, dass „es für den Wissenschaftler nicht genügend ist zu wissen, wie die Dinge sind, sondern, wie es dazu kam, dass sie das sind, was sie sind.“

In einem Europa mit einer vielgestaltigen kulturellen Identität, das eine sehr verschiedene kulturelle, geschichtliche Entwicklung durchgemacht hat, dass einigen wichtigen Geschehnissen der Geschichte zuzuschreiben ist, die mit verschiedener Intensität, aber auch in verschiedenen Zeitspannen verlaufen sind - so zum Beispiel dasjenige der Ethnogenese, der Bildung der Staaten, der Christianisierung und der Urbanisierung, die religiösen Reformen, und die kulturelle Wiedergeburt/Aufklärung, der vielen technischen Revolutionen beginnend mit der neolithischen (die Entdeckung der rotierenden Bewegung) bis zu der Sklavenord-

nung, auf dem Gebiet der Statik (Hebel zum befördern und heben von großen Gewichten) und nur ganz am Anfang auf dem Gebiet der Dynamik (zum Beispiel die Entstehung der ersten Mühlen von Tieren in Bewegung gesetzt, den Wassermühlen für das mahlen von Getreide), weiter folgte die mittelalterliche technische Revolution (9.-14.Jh., die weit verbreitete mittelalterliche Industrie, die die Energie des Wassers und des Windes ausbeutete) und nicht zuletzt die moderne technische Revolution (18.Jh. die Mechanisierung der Industrie und die Dampfmaschinen), auf politischer Ebene die Bildung der nationalen Staaten, oder die Integrierung oder Spaltung der Kaiserreiche usw.- erweist sich das Problem der Identität und des kulturellen Andersseins als ein äußerst schwieriges.

Falls wir nur auf die letzte Zeitspanne der technischen Zivilisation eingehen würden, (und wir müssen zugeben, das sie sehr wichtig für den ganzen wirtschaftlichen und sozialen Prozess, sowie für die Entwicklung der Zivilisation der europäischen Völker, ist) und uns nur dem Problem der kontinentalen Verbreitung der technischen Erfindungen und kulturellen Modelle, widmen würden, (ein solches Projekt wurde schon von dem Museum „Astra“ vorgeschlagen, das eines der größten, vielseitigsten und wertvollsten Erbgüter der technisch-instrumentalen Zivilisation Europas bewahrt, es generierte sogar die Schaffung eines internationalen UNESCO-Preises „für ein vorindustrielles technisches Erbgut“) hätten wir wenigstens zehn Jahre von harter Nachforschung vor uns, die folgendes voraussetzen würde: Sachregister, komparative, analytische und synthetische Einschätzungen, und das alles projiziert auf eine interdisziplinären Forschung der europäischen, kulturellen Geschichte, auf der Suche eines „gemeinsamen Nenners“, desjenigen der **Europäischen Identität**.

Aber jede Kategorie von Artefakte der Kultur der europäischen Völker (um im Rahmen des materiellen Erbgutes zu bleiben), gleichwie ob vom technischen Instrumentarium oder Lebensmittelinstrumentarium, Möbelinstrumentarium oder Volkstracht, Verkehrsmittel, dekorative Textilien oder Gebrauchstextilien, Keramik, Werkzeuge aus Holz oder Metall, Musikinstrumente, Ikonographie oder religiöser Holzschnitzerei, Kinderspielzeuge oder Spielanlagen die Rede sein würde, hier geht es um die gleiche Nachforschung wie im Falle der Volkstechnik, oder jene der Frühjahrsarchitektur (wir beziehen uns hier auf die zu einer Bauernwirtschaft gehörenden Anbauten, wie Sommerküche, Schoppen usw.), jene der religiösen Gebäude (Holzkirchen oder gemauerte Kirchen, Triptycha aus Holz oder Stein, Grabstätte).

Das komplementäre Gebiet des kulturellen, immateriellen Erbgutes, absolut untrennbar von dem oben angeführten, materiellen, dessen Bewahrung und Beschützung vom UNESCO-Abkommen vom 17.Okt. 2003 ausgerufen wurde, ist ein ernster Mitspieler in der Thematik des Erbgutes, da sein Beitrag hervorragend ist (sei es die Rede von Volksliteratur, Musik, Choreographie, Bräuche, alle Erzeugnisse, die von den verschiedenen Handwerken überliefert wurden und deren Zweck dekorativ war - Volkskunst), für die Bestimmung der eigenen ethno - kulturellen Identität jeder ethnischen oder religiösen Gemeinschaft im einzelnen und alle zusammen für die europäische Gemeinschaft.

Hermannstadt als Gaststadt, im Rahmen des Programms „Kulturhauptstadt Europas“ dieser außerordentlich suggestiven Ausstellung, Anfang Mai 2007, könnte ein guter Anfang sein, und gleichzeitig eine Gelegenheit für Fachleute, Regierende und Diplomaten der ausstellenden Länder (die bei der Vernissage zugegen sein werden), Gespräche zu beginnen, die zu diesem gemeinsamen Projekt führen könnten, von einer großen Komplexität, dem der Definierung der kulturellen europäischen Identität, ein Projekt, das wir mit einer Besteigung der Everest vergleichen könnten.

Aber, wie bei jeder Bestleistungserzielung, wichtig ist, sich hartnäckig zu wünschen und sich entsprechend vorzubereiten, sich den Arbeitskräftebestand zu sichern und loszugehen und den ersten Schritt zu tun, den wir gerade mit der Eröffnung dieser Ausstellung getan haben.

Icoana „Maicii Domnului Îndurerate“

Iconar: Nicolae Munteanu,
Proveniență: Cugir, jud. Alba, secolul al XXI-lea
Dimensiuni: 26 x 23 cm.

Ikone, „Die Trauernde Heilige Mutter Gottes“

Ikonenmaler Nicolae Munteanu
Herkunft: Cugir, Kreis Alba, 21. Jh.,
26 x 23 cm

Denumirea oficială a țării
România (republică)

Capitala
București
Cca. 2 milioane locuitori

Limba oficială
Limba română

Locuitori
1 iulie 2006 - 21.584.365

Densitatea
1 iulie 2006 - 90,5 locuitori / km²

Vârsta medie a populației
2006 - 38,8

Suprafața totală a țării
238.391 km²

Independența
9 mai 1877

Componența etnică
Români 89,5%,
Maghiari 6,6%,
Rromi (țigani) 2,5%,
Ucrainieni 0,3%,
Germani 0,3%,
Alte etnii 0,8%

Populația după religie
Ortodoxă 86,8%, Romano-catolică
4,7%, Reformată 3,2%, Pentecostală
1,5%, Greco-catolică 0,9%,
Alte religii 2,9%

Moneda
1 Leu nou (RON) = 100 Bani

Produsul Intern Brut (PIB)
229571,6 milioane lei (RON)

Rata șomajului înregistrat
5,2%

Rata inflației
0,4%

Ponderea gospodăriilor cu acces la Internet în anul 2005 - 29%
(Sursa: Ancheta în gospodăria privind accesul la tehnologia informației și comunicațiilor)

Steag

ICOANĂ PE STICLĂ

Maica Îndurerată retrasă cu întreaga-i ființă în rugăciune și în plângerea durerii morții Fiului Său este cu luminozitate expresivă dăruită imaginii sacre și în icoana pictată de Nicolae Munteanu, foarte talentat meșter popular din localitatea Cugir, jud. Alba, aparținând zonei etnografice Valea Sebeșului.

Ceea ce înmărmurește ochiul nostru estetic este concretizarea durerii profunde prin simbolul crucii pe care este răstignit Mântuitorul.

Trupul crucificat este însuși simbolul durerii și semnul plângerii. Există o discrepanță a volumelor, o exagerare a portretului Maicii Îndurate și reducerea la dimensiunile unei bijuterii a crucii alăturate. Se poate interpreta totodată și alăturarea aparent forțată, bineînțeles într-o manieră naivă, a timpului și a spațiului îndepărtat. Sentimentele de durere, resemnare, rugăciune, speranță desenate cu atâta finețe psihologică de iconarul amintit au cursivitatea firească pe chipul Maicii.

Ca un laitmotiv iconografic este culoarea înserării, ce primește valoarea de simbol: nostalgie, melancolie, tristețe, durere, înălțare spirituală și trăire puternică.

Caldele semne ale florilor uriașe, loțiitoare fidele ale stelelor, călăuzesc hermeneutica noastră interioară înspre un mormânt cosmologic sau înspre o grădină cerească.

Astfel, Pământul și Cerurile se întrepătrund osmotic, devenind unul și același spațiu, timpul oprindu-se și el din mersul circular.

Este un instantaneu amplu de meditație.

Adeseori, firida de icoane, dezvoltată în spiritualitatea arhitecturii intime a casei țărănești, asemenea unor pagini de carte deschise înspre citire, cunoaștere, rugăciune, meditație, este astăzi rememorată, cu un dor românesc autentic, în scenografiile moderne expoziționale. Întreaga avuție de credință și iubire de anima, tezaur de spiritualitate românească, era ascunsă ermetic în acea icoană singulară sau firidă „mănăstirească”.

Sărbătoarea familiei, chipurile îngerilor protectori, puritatea Nașterii, Apa tămăduitoare a Botezului, negrul îndoliant al Plângerii și al Durerii, Lumina Învierii Mântuitorului erau toate prezente, îndrumând gândul și sufletul celor uniți în viață în acel împreună cotidian înspre lumea de dincolo, lăcrimând astfel fericirea de continuitate a vieții. Icoanele aveau puterea transformării mentalității, înaripând tăcerea cognoscibilității.

HINTERGLASIKONE

Die trauernde Heilige Mutter Gottes steht zurückhaltend im Gebet und beweint, voller Schmerz den Tod Ihres Sohnes. Licht und Expressivität überfluten das heilige Bildnis, ein Werk des Ikonenmalers Nicolae Munteanu, ein sehr begabter Volkshandwerker aus Cugir, Kreis Alba, aus der ethnographischen Zone des Sebež Tals, aus Siebenbügen.

Was unseren ästhetischen Blick verblüfft, ist die Konkretisierung des tiefen Schmerzes durch das Kreuzigungssymbol des Erlösers.

Der gekreuzigte Leib ist selbst das Symbol des Schmerzes und der Trauer. Man bemerkt eine Diskrepanz der Volume, eine Übertreibung des Porträts der trauernden Heiligen Mutter Gottes und die Verkleinerung des anbei gestellten Kreuzes als Schmuckstück. Man kann es auch als eine gezwungene Nebeneinanderstellung eines fernen Ortes und einer fernen Zeit interpretieren, natürlich naiv gedeutet. Gefühle des Schmerzes, der Resignierung, des Gebetes, der Hoffnung, sind anhand einer solch tiefen psychologischen Finesse gemalt, dass sie eine natürliche Kursivität auf dem Gesicht der Mutter Gottes erfahren.

Als ikonographisches Leitmotiv haben wir die Farbe der Dämmerung, welche Symbolwertträger wird: Nostalgie, Melancholie, Schwermut, Schmerz und eine intensive spirituelle Erfahrung.

Die warmen Zeichen der Riesenblumen, treue Vertreter der Sterne, leiten unsere innere Hermeneutik zu einem kosmologischen Grab oder zu einem himmlischen Garten. Himmel und Erde dringen somit osmotisch ineinander um ein und derselbe Raum zu werden; auch die Zeit steht still. Es ist eine tiefe Momentaufnahme der Meditation.

Die Ikonennische wird öfters in der Spiritualität der vertrauten Architektur des Bauernhauses enthüllt, ähnlich den Buchseiten, die geöffnet werden um zu lesen, wissen, beten, meditieren. Dieses Motiv wird heute mit einer rumänisch-authentischen Sehnsucht, in der modernen Ausstellungsszenographie wieder aufgenommen.

Der ganze Reichtum an Glaube und Seelenliebe - rumänischer Spiritualitätsgut - war hermetisch in dieser einzelnen Ikone oder „monastischen“ Nische versteckt.

Das Familienfest, die Gesichter der beschützenden Engel, die Purität der Geburt, das heilende Taufwasser, das Schwarz der Trauer, des Weinens und des Schmerzes, das Licht der Auferstehung des Erlösers - all diese waren da, um den Gedanken und die Seele derer, die im Leben vereinigt sind, auch auf den Weg in die andere Welt zu führen und zu begleiten. Sie weinen Freudentränen für die Fortführung des Lebens.

Die Ikonen beinhalten sowohl die Kraft der Mentalitätsumwandlung, als auch den Antrieb zum Schweigen der Cognoszibilität.

RUMÄNIEN

Offizieller Name
Republik Rumänien

Hauptstadt
Bukarest/ Bucuresti
2 Mil. Einw.

Amtssprache
rumänisch

Einwohnerzahl
21.584.365

Bevölkerungsdichte
90,5 Einwohner/km² / 2006

Durchschnittsalter
38,8 Jahre /2006

Lebenserwartung
Männer 68 Jahre, Frauen 75 Jahre

Fläche
238.391 km²

Unabhängigkeit
Am 9.05.1877

Ethnische Zusammensetzung
Rumänen 89,5%, Ungarn 6,6%,
Roma (Zigeuner) 2,5%, Ukrainer
0,3%, Deutsche 0,3%, Sonstige
0,8%

Religion
Orthodoxe 86,8%, Romano-
Katholisch 4,7%, Protestanten 3,2%,
Pentikostale 1,5%, Griechisch-
Katholisch 0,9%, Sonstige 2,9%

Währung
1 Leu (ROL) = 100 Bani

Bruttoinlandsprodukt (PIB)
229. 957,6 Mil Lei (RON)
94,61 Mrd.EURO

Arbeitslosigkeit
5,2%

Inflationsrate
0,4%

Internetzugänge
29% auf 100 Einwohner

Flagge

Aspect din interiorul gospodăriei-
atelier pentru
prelucrarea cânepii,
Lisa, jud. Braşov

Blick aus einem Bauernhaus
mit Werkstatt für die
Hanfverarbeitung
aus Lisa, Kreis Braşov
Foto: Dumitru Budrala

ACOPERĂMÂNTUL DE CAP

Limbajul costumului popular, ca formă de comunicare, subtilă și complicată a unui mesaj artistic a cărui evoluție se supune mutațiilor economice, sociale, morale și estetice, a devenit în timp tot mai greu de descifrat. Putem considera veșmintele pe de o parte un mod de reprezentare al eu-lui și un semn al inserării în social, iar pe de altă parte o sinteză realizată de-a lungul secolelor, într-o manieră proprie, între funcțional (croiala care să servească unui scop utilitar) și artistic (frumusețea formelor și estetica ornamentației).

În cadrul unității stilistice, obținute și prin utilizarea tehnicilor arhaice de țesut, ales și cusut, prin constanța câmpurilor ornamentale pe componentele ansamblului vestimentar, prin folosirea unui fond de motive caracteristice spațiului românesc, se remarcă bogăția și diversitatea rezolvărilor morfologice și decorative. Fiecare zonă etnografică s-a constituit într-un tot distinct, individualizat datorită modului de interpretare a unui vocabular comun, a capacității de remodelare și reasamblare a unor elemente decorative în noi aranjamente și combinații, fără a încălca principiile fixate de tradiție.

Îmbrăcămintea, simplă și comodă sau fastuoasă și rigidă, este strâns legată de comportamentul celui ce o poartă, determinându-l și totodată punându-l în valoare. Ea contribuie la alcătuirea personalității, marchează etapele vieții, definește contrastul între sexe, anunță persoana chiar fără a face un gest sau a rosti un cuvânt. Se spune că „nu haina îl face pe om”, însă pe plan social, în momentul în care sunt asimilate, ele asigură confort și ajută la îndeplinirea anumitor acțiuni. Eleganța și calitatea lor depind de posibilitățile și disponibilitățile fiecărei categorii socio-profesionale.

Piese ce compun acoperământul și găteala capului reflectă grija pentru armonia de ansamblu a costumului popular. Trebuie făcută distincția între cele două concepte, primul neindicând neapărat o împodobire. Învelitul capului are și o semnificație socială marcând trecerea de la o stare la alta. În acest fel, femeia se supune unei străvechi legi cutumiare conform căreia după căsătorie nu mai are voie să-și arate părul. Astfel în acoperământul de cap se regăsește întreaga simbolică a părului, ca sediu al sufletului.

Ștergarul de cap este o țesătură dreptunghiulară în două ite, din in, bumbac, lână sau combinată în băteală cu borangic, cu care se învește „tulpanul” ce fixează pieptănătura. Dimensiunile acestuia variază, lungimea fiind de 2-2,5 m, iar lățimea de 0,40-0,50 m. Inițial nu a fost ornamentat, vârguțele albe sau colorate de la capete având rolul de a delimita lungimea. Treptat au apărut grupe de vrăste repetate ritmic, alesăturile printre vrăste și chiar accentele de culoare. Deci, registrul decorativ cuprinde motive geometrice liniare, dispuse în șiruri paralele, perpendicular pe firul de urzeală, obținute din băteala cu fire complementare.

Portul maramei (turc. *mahrame*) este una dintre dovezile influenței costumului de curte asupra portului popular. La începutul veacului al XX-lea, apare ca un fel de basma făcută din borangic de culoare galben deschis, lungă de 2-2,5 m și lată de aproximativ 80 de cm.

Maramă din borangic cu fir metalic, lucrată în gospodărie

Proveniență:

zona etnografică Vâlcea

Datare: a doua jumătate a secolului al XX-lea

Dimensiuni: 338 x 46 cm

Kopfschleier aus Bastseide mit goldenem Metallfaden

Herkunft: Vâlcea

Datierung: Ende des 20. Jhs.

338 x 46 cm

Marama este țesută în două ite, fie numai din borangic, fie cu urzeală de bumbac și băteală din borangic. Decorul la exemplarele mai vechi constă din „dunguțe” pe margine, ce au evoluat spre motive geometrice (puncte, linii întrerupte, cruciulițe, romburi sau prescuri, steaua, zigzagul etc.) sau vegetale stilizate (pentru cele mai recente). Ornamentele se grupează în compoziții dispuse la capete sau umplu toată suprafața, conform canoanelor clasice - simetrie, alternanță, repetiție. Uneori se folosește firul metalic „de aur și argint” și „fluturi”.

Urmărind motivele decorative ce apar atât la ștergarele de cap, cât și la marama constatăm dispunerea lor într-o manieră proprie în cadrul câmpului ornamental, evidențiind originalitatea stilului.

Acoperirea capului, cu ștergar sau maramă, se face prin îmbrobodire, trecând un capăt pe sub bărbie și dat peste creștet ca să atârne pe umărul opus. Remarcăm existența unor variante locale de prindere a ștergarului, fără nici un capăt liber, precum și tipurile de „învelit” în funcție de anotimp, vârstă sau ocazie.

Tulpanul (turc. *tulbent*), o bucată de pânză fină, triunghiulară, este întrebuințat atât ca accesoriu pentru fixarea părului sub ștergar sau maramă, cât și ca piesă independentă de acoperire a capului. Tulpanele sunt confecționate din material procurat din comerț, fiind ornamentate cu „colțișori” din dantelă (de care se puteau prinde mărgelile și „fluturi”) și cusute cu „pui” pe marginea ce se vedea pe frunte. Modul de aranjare pe cap diferă în funcție de destinația pe care o are tulpanul. În cazul purtării separate este prins la spate cu colțurile ridicate în sus și înnoate în creștetul capului.

Sintagma „a-și pune marama” („a-și pune broboada”) este sinonimă cu „a se mărita”. În cadrul nunții ștergarul/marama are rolul unei punți de trecere dintr-o stare în alta, dintr-un segment spațial și temporal în altul - trecerea din casa părintească în casa socrilor și asigură legătura între fazele preliminare, liminare și postliminare ale ceremonialului marital. Punte-pod învelitoarea capului favorizează „drumul” și înlesnește integrarea și acceptarea noului venit în noul mediu. În acest proces de trecere sunt implicate și ornamentele cu substrat magic, având rostul de a proiecta existența individului sub cele mai bune auspicii.

Principesa Maria,
București,
colecția Grafică
Documentară
a Muzeului „ASTRA”,
Nr. inv. 2785

Fürstin Maria, Bukarest,
aus der Graphischen Sammlung
des „ASTRA“ Museums

Foto: Franz Duschek

DER KOPFSCHLEIER

Die Sprache der Volkstracht, als eine subtile und komplexe Kommunikationsform einer stilistischen Botschaft, deren Evolution sich ökonomischen, moralischen und ästhetischen Mutationen unterwirft, wurde im Laufe der Zeit immer schwieriger zu entziffern.

Wir können Kleidung einerseits als Repräsentationsmodus des „Ichs, und als Insertionszeichen im Sozialen, aber andererseits auch als eine über die Jahrhunderte entstandene eigenartige Synthese, zwischen Funktional (der Schnitt, der einem alltäglichen Zweck dient) und Kunst (die Schönheit der Formen und Ästhetik des Schmückens) ansehen.

Im Rahmen der stilischen Einheitlichkeit, erblicken wir die Mannigfaltigkeit und Diversität der morphologischen und dekorativen Lösungen, die bei den archaischen Webe-, Wahl- und Nähetechniken, bei der Beständigkeit der Ornamentfelder, bei der Benutzung eines dem rumänischen Raum charakteristischen Motivfonds angewandt werden. Jeder ethnographische Raum hat sich zu einem distinkten Ganzen entwickelt, das sich durch einige Elemente individualisiert hat: das Interpretationsmodus eines gemeinsamen Wortschatzes, die Wiedergestaltung und die Wiederaufbauungsfähigkeit einiger dekorativen Elementen in neuen Arrangements und Kombinationen, ohne die von der Tradition festgesetzten Prinzipien zu verletzen.

Die Kleidung - einfach und bequem oder prächtig und steif - ist mit dem Verhalten des Trägers eng verbunden. Die Kleidung bestimmt und setzt ihn zugleich ins rechte Licht. Sie trägt zur Bildung der Persönlichkeit bei, markiert die Lebensetappen, definiert den Kontrast zwischen den Geschlechtern, verrät alles über die Person, ohne eine Geste oder ein Wort auszusprechen. Man sagt, dass „die Kleidung den Menschen macht“, aber im Moment der Aufnahme in der sozialen Ebene, sichert sie den Komfort und hilft dabei bestimmte Handlungen zu erledigen. Ihre Eleganz und Qualität hängen von den Möglichkeiten und Disponibilitäten jeder sozio-professionellen Kategorie ab.

Die Kopfschmuckkomponenten reflektieren die Fürsorge für die Ensembleharmonie der Volkstracht. Die Kopfbedeckung trägt auch eine soziale Bedeutungsladung, indem sie den Übergang von einer Lebensetappe zur anderen markiert. So unterwirft sich die Frau einem archaischen Gewohnheitsgesetz, das ihr untersagt, dass die Haartracht nach der Heirat bedeckt sein soll. Somit, enthält die Kopfbedeckung die ganze Symbolistik des Haares, als Sitz der Seele.

Das Kopftuch ist ein rechteckiges Gewebe, dessen Größe zwischen der Länge von 2 bis 2,5 Meter und Breite von 0,40 bis 0,50 Meter variieren kann, aus Leinen, Baumwolle und Wolle in der Technik des Webens in zwei Fäden, oder in den Webeinschlag gearbeitet wurde, und mit Bastseide kombiniert. Der „Tulpan“ - ein rechteckiges Kopftuch aus Tüll, der in Form eines Dreiecks gefaltet ist, wird um den Kopf gewickelt, und damit fixiert die gekämmten Haare. Anfangs war das Kopftuch nicht geschmückt, die feinen weißen oder bunten Linien an den Enden hatten den Zweck die Länge zu begrenzen. Später sind breitere Linien, die zur Umrahmung dienen, an beide Enden des Tuches erschienen, die rhythmisch wiederholt, immer komplexer und bunter wurden. Das Tragen des **Kopfschleiers „maramă“** (aus dem türk. *mahrme*) ist eine der Beweise des Einflusses der Hoftracht in der Volkstracht. Anfang des 20. Jhs entwickelte sich diese zu einem gelblichen Kopftuch aus Bastseide gefertigt, dessen Maße zwischen 2 bis 2,5 Meter lang und 80 Zentimeter breit sind.

Der Kopfschleier ist in zwei Faden gewebt, entweder nur aus Bastseide, oder aus einer Baumwollwebkette mit einem bastseitigen Einschlag. Bei den älteren Exemplaren besteht das Dekor aus kleineren „Streifen“ an den Seiten. Diese werden sich später zu geometrischen Motiven Punkten, unterbrochene Linien, Kreuzchen, Sterne, Zick-Zack u.a., oder neuestens, zu stilisierten pflanzlichen Motiven entwickeln. Die Ornamentikelemente gruppieren sich in Muster, entweder an den beiden Enden des Tuches, oder sie befinden sich auf der ganzen Fläche, den klassischen Gesetzen entsprechend - Symmetrie und Wiederholung. Manchmal werden auch Metallfaden aus „Gold und Silber“ und „Schmetterlinge“ (Pailletten) benutzt.

Wenn wir die dekorativen Motive, die die Kopftücher als auch die Kopfschleier schmücken, werden wir ihre einzigartige Platzierung auf dem Dekorfeld bemerken. Dieses hebt die Originalität und Einzigartigkeit des Stils hervor.

Die Kopfbedeckung, entweder mit Kopftuch oder mit Kopfschleier, erhält man durch Umwicklung des Kopfes mit dem Stoff. Ein Ende verläuft unterhalb des Kinns, läuft weiter über den Schädel, so dass es auf die Schulter lose herunterhängt. Man bemerkt die Existenz lokaler Varianten der Kopftuchbefestigung, und zwar kann die Bindung des Kopftuches folgendermaßen durchgeführt: ohne frei hängenden Enden, oder mit einer bestimmten Art von „Bindung“-abhängig von der Jahreszeit, vom Alter oder von einen bestimmten Anlass.

Der „tulpan“ (aus dem türk. *tulbent*), ein dreieckiges Stück feines Tuchgewebe, dient nicht nur zur Befestigung der gekämmten Haarpracht unter dem Kopftuch oder -schleier, sondern auch als selbständiges, der Kopfbedeckung dienendes Element der Volkstracht. Die „Tulpane“ wurden aus dem Handel gekauften Stoff gefertigt und nachher mit Spitzenecken (an denen man noch Perlen anhängte) geschmückt. Die Art wie man mit einem „tulpan“ den Kopf umwickelt, hängt von seiner Funktion ab. Wenn dieses Kopftuch einzeln getragen wird, dann werden die Ecken der zwei Enden nach oben geführt und am Oberkopf zusammengeknüpft.

Die Aussage „den Kopfschleier aufsetzen“ ist Synonym mit „heiraten“. Bei der Hochzeit erhalten Kopftuch oder Kopfschleier die Bedeutung einer Brücke von einem Zustand zum anderen, von einem Raum- und Ortsegment zum anderen - der Übergang vom Elternhaus zum Haus der Schwiegereltern - und sichert die Bindung zwischen den Phasen der Heiratszeremonie. Als Brücke dient die Kopfbedeckung der Ebnung des „Weges“, der Integrierung und der Akzeptanz des neuen Umfeldes gegenüber dem Neukömmling. Bei diesem Übergangsprozess trägt auch die, mit Magiewert geladene Schmuckornamentik, eine wichtige Rolle, denn sie soll die Existenz des Individuums unter den besten Voraussetzungen projizieren.

Tânăra în port popular,
Rucăr, Braşov, 1940,
Colecția foto a
Muzeului „ASTRA”,
Nr. inv. 48052

Junge Frau in der Volkstracht
aus Rucăr, Kreis Braşov, 1940,
Fotosammlung des
„ASTRA“ Museums

TIPAR DE CAȘ

„... cei care au zăbovit asupra izvoadelor de creștături și le-au cercetat mai îndeaproape și-au dat seama cum acestea sfârșesc prin a-și dezvălui taina liniilor care capătă rostul slovelor sau ale notelor muzicale. Seriile de motive vorbesc limba particulară a formelor. Nu toți pot înțelege limbajul formelor, uneori nici chiar aceia care le imită; fără însă a le fi pătruns vorbirea simplă. În cazul creștăturilor, (...) multiple sunt motivele care, ca și cuvintele, au și ele un înțeles deosebit. După cum, cu aceleași semne grafice convenționale, zise litere, se aștern pe hârtie cuvintele ce ascund gândurile cele mai variate, tot astfel, cu același prototip de creștături se sădesc în lemn tezaurile de forme care trădează imaginația bogată a celui care le-a conceput“.

(Alexandru Tzigara Samurçaș)

În ansamblul culturii populare tradiționale românești meșteșugul și arta prelucrării lemnului ocupă un loc aparte. Mărturii ale străvechii tradiții a prelucrării artistice a lemnului pe teritoriul țării noastre stau piesele din colecțiile muzeale sau cele existente încă în sate, de la arhitectura caselor și bisericilor, la uneltele agricole și păstorești, la cele ale industriei casnice textile, până la cele mai mărunte obiecte gospodărești.

Tradiția acestor meșteșuguri străvechi este, încă, vie în numeroase zone etnografice. Existența lemnului de diferite esențe favorizează dezvoltarea unor multiple modalități de prelucrare artistică. Lemnul alb de paltin, de fag sau brad, esențele prețioase de cireș sau păr, sunt prelucrate cu migală, scoțând în evidență fibra. Păstrând culoarea și calitatea lui naturală, lemnul constituie unul dintre cele mai decorative materiale prin însuși structura sa.

Tiparele de caș din Vrancea sunt unele dintre cele mai frumoase ale artei lemnului din creația populară românească.

Fiecare meșter lucrează în stilul său și are o amprentă pe care o lasă pentru a fi identificat mai târziu; astfel, păpușarele devin la fel de importante și de valoroase ca un document. Între formele de caș, o zărim pe cea „cu păpușa“ care dă, de fapt, numele tiparului: păpușar. O „păpușă“ de lemn simbolizând omul creat de Dumnezeu. Ciobanii coborau, toamna, de pe munte, în transumanță și aduceau fetelor de măritat păpuși din caș. Era o diversitate de tipare, pentru că era o concurență între flăcăi: care aduce păpușa cea mai frumoasă. Înainte de creștinarea românilor, păpușarele au fost, probabil, obiecte de cult. Ca să nu le piardă, omul le-a schimbat destinația, atribuindu-le valoare pastorală și creștină: ciobanul începe să se hrănească cu Dumnezeu care ia chipul omului sculptat în caș...”

Tipar de caș, cu motive geometrice

Ornamentare prin încrustare
Proveniență: Nereju, jud.
Vrancea
Datare: 2007,
autor Pavel Lupașc
Dimensiuni: 25 x 10 cm.

Schafkäseabdruck mit geometrischen Motiven

Ornamente durch Einlegearbeit
Holzschnitzer Pavel Lupașc
Herkunft: Nereju, Kreis Vrancea
Datierung: 21. Jh.,
25 x 10 cm

DIE SCHAFSKÄSEFORM

„... diejenigen, die die Herkunft der Einritzungen näher untersucht und studiert haben, sind durch Deutung dieser zur Einsicht gekommen, dass sie Träger einer Ausdruckskraft, ähnlich den Schriftzeichen oder Musiknoten, sind. Die Musterreihen sprechen eine formeigene Sprache. Nicht alle können die Sprache der Formen „lesen“, manchmal nicht einmal diejenigen welche sie nachahmen, ohne vorher ihren einfachen Sinn zu deuten. Im Falle der Einkerbungen, (...) so wie bei Worten, haben viele Zeichen einer Vielfalt von Sinnladungen. So wie man mit Hilfe konventioneller Zeichen, genannten Buchstaben, die verschiedenartigsten Gedanken niederschreiben kann, so kann mit demselben Prototyp von Einkerbungen auf dem Holz ein Formengut eingebettet werden, das den Reichtum an Vorstellungskraft des Entwerfers „verrät“.

(Alexandru Tzigara Samurçaş)

In der Gesamtheit der traditionellen rumänischen Volkskultur, nimmt das Holz einen wichtigen Platz ein. Beweise für archaische Traditionen der Holzverarbeitung finden sich in Museumssammlungen oder in den Dörfern, an Architekturelementen der Häuser und Kirchen, an Werkzeugen in der Landwirtschaft und der Schafhaltung, an Hausindustriegeräten, bis hin zu den kleinsten Haushaltobjekten.

Die Tradition dieser alten Handwerke hat sich noch in vielen ethnographischen Räumen lebendig erhalten. Die Varietät der Holzarten bietet reiche Bearbeitungsmöglichkeiten. Das weiße Ahorn-, Buchen- oder Tannenholz, die wertvollen Kirsch- oder Birnenhölzer, werden sehr aufwendig behandelt, um die Faser ins rechte Licht zu bringen. Das Holz wird mittels der eigenen Struktur zu einem der dekorativsten Rohstoffe.

Die Schafskäseformen aus Vrancea zählen zu den schönsten Holzbearbeitungsstücken der rumänischen Volkskunst. Jeder Handwerker arbeitet nach seinem eigenen Stil und hinterlässt unverwechselbare Stücke, an denen er später wieder erkannt werden kann.

Die Hirten kamen im Herbst ins Tal, nach der Tradition der Transhumanz und brachten den Mädchen, die bald heiraten wurden, die Schafskäseformen. Die Konkurrenz zwischen den jungen Männern (welcher von ihnen die schönste Form verschenkt hat), zu einer großen Vielfalt von Formen geführt. Bevor die Rumäner Christen wurden, waren diese Formen wahrscheinlich Kultobjekte. Damit sie nicht verloren gehen, hat ihnen der Mensch ihre Funktionalität verändert, und hat sie somit mit pastoraler und christlicher Bedeutung geladen: der Hirte beginnt sich mit Gott, der das Gesicht des, in „dem Schafskäse geschnitztem Menschen“, enthält.

Interior de stână,
colecția Grafică
Documentară a
Muzeului „ASTRA”,
Nr. inv. 1536

Seenhütte,
Fotosammlung des
„ASTRA“ Museums

Foto: Emil Fischer

Bătă de cioban,

din lemn de vișin, mânerul și o parte din piesă sunt bătute cu tablă de alamă
Ornamentare prin încrustare
Proveniență: Brad,
jud. Hunedoara /
Transilvania, România,
colecția Emil Sigerus
Dimensiuni: 70 cm
Nr. Inv. 26.151 ÖMV

Cruce de mână

din lemn de molid, pictat pe ambele părți,
Răstignirea și doi Sfinți
Inscripție: ICXC
Dată: 1911
Verso: Iisus, Dumnezeu - Tatăl,
Sfântul Duh - întruchipat sub formă de porumbel și înger
Proveniență: Tileagd,
jud. Bihor, Transilvania,
România,
colecția Emil Sigerus
Dimensiuni: 25,5 x 17,5 cm
Nr. Inv. 26.850 ÖMV

Hirtenstock,

Weichselholz, Knauf und Schaft mit Messingblech beschlagen, Kerbschnittverzierung,
Brad, Kreis Hunedoara, Siebenbürgen, Rumänien
(Slg. E. Sigerus)
70 cm

Handkreuz

aus Fichenholz, beidseitig bemalt, Gekreuzigter und zwei Heilige, Aufschrift ICXCH-Heilige, Aufschrift ICXC, Jahreszahl 1911;
Rückseite: Jesus, Gott Vater, Hl. Geist-Taube und Engel
Tileagd, Siebenbürgen, Rumänien (Slg. E. Sigerus)
25,5 x 17,5 cm

DIN COLECȚIA LUI EMIL SIGERUS

Este destul de dificil să alegi o piesă românească aflată în Muzeul Austriac de Etnografie din Viena, păstrătorul a numeroase asemenea obiecte. În colecție, există un leagăn confecționat din coajă de mesteacăn (Mehadia, jud. Caraș - Severin), pristolnice, cruci de mormânt crestate și pictate din Craiova, icoane pe sticlă din zona Țării Făgărașului, ouă încondeiate, ceramică veche și contemporană din toate zonele României. De asemenea, Muzeul din Viena deține un chimir și o pălărie, piese componente ale portului popular de sărbătoare sășesc din comuna Petrești, jud. Alba, primite cadou de către Prințul Rudolf, în anul 1881 cu prilejul vizitei sale în Transilvania. Tot aici se mai află o bogată colecție de artă populară contemporană (prescurtată cu inițialele A.P. - Artă Populară), ce a fost donată de către Guvernul României în anul 1965. Remarcabile sunt răbojurile folosite la construirea Bibliotecii Regale din București, care au fost donate în anul 1913 Muzeului din Viena.

Pentru expoziția din Sibiu, s-au selectat două obiecte - o cruce de mână și o bătă de cioban, pe care Emil Sigerus, (fondatorul primului muzeu etnografic din Sibiu, Siebenbürgisches Karpatenverein, S.K.V.) le-a colectat în anul 1911 pentru Muzeul din Viena. Acestea dovedesc importanța ortodoxiei și a transhumanței în România.

Michael Haberlandt, fondatorul Muzeului Etnografic din Viena, i-a adresat lui Emil Sigerus rugămintea de a-i pune la dispoziție obiecte reprezentative din Transilvania pentru a-și putea completa colecția de artă populară din diferite țări europene.

Emil Sigerus a trimis Muzeului din Viena, în două serii, obiecte de uz casnic din zona Sibiului. În arhiva Muzeului Austriac de Etnografie se păstrează astăzi două scrisori pe care Emil Sigerus le-a adresat lui Michael Haberlandt, conținând lista obiectelor trimise cu specificarea provenienței grupului etnic din care făceau parte (români, sași, unguri, secui sau romi), precum și prețul de achiziție. Colecția lui Emil Sigerus, ne oferă o privire de ansamblu a diversității culturii transilvănene.

AUS DER SAMMLUNG VON EMIL SIGERUS

Aus der relativ umfangreichen Sammlung an Objekten aus Rumänien, die sich im österreichischen Museum für Volkskunde befinden, fällt es schwer, ein Objekt auszuwählen.

Da gibt es eine Hängewiege aus Birkenrinde mit Brandverzierung aus Mehadia, beschnittene und bemalte Friedhofkreuze und Proskurastempel aus Craiova, Hinterglasbilder aus Făgăraș, alte und neue Keramik aus allen Teilen Rumäniens. Auch bunte Ostereier sind vorhanden. Das Museum in Wien verwahrt weiters einen Trachtengürtel und einen Trachtenhut, den die Petersdorfer 1881 Kronprinz Rudolf anlässlich eines Besuches in Siebenbürgen schenkten. In der Sammlung findet sich auch eine umfangreiche Kollektion an zeitgenössischer Volkskunst (gekennzeichnet mit A.P. = Arta Populară), die dem Museum 1965 von der rumänischen Regierung gewidmet wurde. Bemerkenswert sind auch Kerbhölzer, die beim Bau der königlichen Bibliothek in Bukarest Verwendung fanden und 1913 als Geschenk dem Museum übergeben wurden.

Für die Ausstellung in Sibiu/Hermannstadt fiel die Wahl schließlich auf zwei Objekte, die der Begründer des Ethnographischen Museums in Hermannstadt, Emil Sigerus, 1911 für das Museum in Wien gesammelt hatte: einen Hirtenstock und ein Handkreuz. Sie geben Zeugnis von der Bedeutung der Hirtenkultur und der Orthodoxie in Rumänien.

In dem Bestreben, eine europäische Vergleichssammlung zustande zu bringen, hatte sich der Gründer des Ethnographischen Museums, Michael Haberlandt, mit der Bitte an Emil Sigerus gewandt, dem Museum in Wien Objekte aus Siebenbürgen zur Verfügung zu stellen. Emil Sigerus kam dieser Bitte unverzüglich nach und übermittelte dem Museum in zwei Sendungen Gegenstände der Alltagskultur aus der Umgebung von Sibiu/Hermannstadt. Dazu gibt es im Archiv des Österreichischen Museums für Volkskunde zwei Briefe von Emil Sigerus an Michael Haberlandt, in denen er auflistet, woher die Objekte stammen, welcher ethnischen Gruppe sie zuzuordnen sind (den Rumänen, Sachsen, Ungarn, Szeklern oder Roma) und wieviel sie gekostet haben. Die Kollektion von Emil Sigerus liefert somit einen beredten Einblick in die Vielfalt der Kultur in Siebenbürgen.

Bibliografie:

- Sigerus, Emil, *Siebenbürgisch-sächsische Leinenstickereien. Gesammelt und herausgegeben v. Emil Sigerus. Cu un cuvânt înainte de Hans Wühr*, München, 1961, editie nouă.
 Haberlandt, Michael, *Românii, în „Europa. Popoarele indogermanice ale lumii“*.
 Georg Buschan, *Etnografie universală ilustrată*, Stuttgart, 1926, vol. II, p. 116-132.

Literatur:

- Sigerus, Emil: *Siebenbürgisch-sächsische Leinenstickereien. Gesammelt und herausgegeben v. Emil Sigerus. Mit einem Vorwort von Hans Wühr*. München 1961 (Neuaufgabe).
 Haberlandt, Michael: *Die Rumänen*. In: Europa. *Die indogermanischen Völker des Erdteils. Illustrierte Völkerkunde*, hg. v. Georg Buschan, Stuttgart, 1926, Bd. II, 116-132.

Bărbat în costum popular
cu cojoc și bătă,
1930, Colecția foto
a Muzeului „ASTRA”,
Nr. inv. 48034

Bauer in Volkstracht mit
Pelzmantel und Hirtenstock,
1930, Fotosammlung
des „ASTRA“ Museums

Два символа на надеждата

Sorcova, „Surwatschka“,
folosită la 1 ianuarie,
ramură de cireș,
pe care sunt înfășurate
fire de lână colorate, pe care
sunt prinse monede
și inele de sticlă
Proveniență: Sofia, 2007
42 x 15 cm
Nr. Inv. 83.373 ÖMV

Mărțișor, „Marteniza“,
cadou primit de 1 Martie,
pereche, confecționat
din lână, culoare roșie
și albă, legat cu un șnur de
lână, prins pe un carton
de culoare neagră
Proveniență: Sofia, 2007
Carton 17,5 x 11 cm
Nr. Inv. ÖMV 83.374

„Surwatschka“,
Segensrute zum 1. Januar,
Zweig einer Kornelkirsche,
mit verschieden farbigen
Wollfäden umwickelt,
mit Glasring und
Münze behängt
Gegend von Sofia, 2007
42 x 15 cm

„Marteniza“,
Geschenk zum 1. März,
Männchen und Weibchen
aus roten und weißen
Wollfäden geknüpft
und einer Wollschnur
zusammengebunden,
auf schwarzem
Karton befestigt
Sofia, 2007
Karton 17,5 x 11 cm

“Надеждата крепи човека” казва една стара българска поговорка. От незапомнени времена та чак до днес всяко дете получава в първия ден от новата година една сурвачка. Тя представлява клонка от дряново дърво – типичен символ на здраве при българите, защото дрянът цъфти най-рано през пролетта. Клончето се украсява в различните български области с червена и бяла вълна, със сушени плодове, с нанизы от боб, пуканки, маниста и монети. Рано сутринта децата посещават съседни и роднини и ги удрят по гърба с дряновата клонка като им пожелават здраве, щастие и плодородие през цялата година. Децата се даряват с кравайчета, наденица, орехи и пари. В миналото сурвачките са се хвърляли в реката, за да тече късметът в къщата като по вода.

На 1 март всички деца получават мартеници – усукани бял и червен конец, украсени с маниста и парички. Според легендата този магически символ на пролетта и надеждата, на здравето и щастието е наследство от прабългарите. В миналото мартеници са били вързвани на плодните дръвчета в градината и на малките животни – агънца, козлета, кончета. Те са се носели до идването на първите щъркели и лястовици, след което са скривани под камък или завързвани на дръвчета. И днес из парковете и в манастирските дворове на България могат да се видят дръвчета, обкичени целите с мартеници.

DOUĂ SIMBOLURI ALE SPERANȚEI

„Speranța îl ține pe om” spune un vechi proverb bulgar. Din timpuri imemorabile și până astăzi, fiecare copil primește în prima zi a Anului Nou o *Sorcovă*. Ea reprezintă o creangă de corn - simbol al sănătății caracteristice bulgarilor, fiindcă primăvara cornul înflorește cel mai devreme. Crenguța se împodobeste în diferite regiuni din Bulgaria cu lână albă și roșie, cu fructe uscate, fasole, floricele de porumb, mărgelile și mone-de. Dis-de-dimineață copiii se duc la rude și la vecini și îi lovesc pe spate cu această crenguță, urându-le sănătate, fericire și belșug. Copiilor li se dau colăcei, cârnați, nuci și bani. În trecut, *Sorcovele* se aruncau în râu, ca norocul să curgă în casă ca pe apă.

La 1 martie toți copiii primesc *Mărțișoare* - fire albe și roșii răsucite, împodobite cu mărgelile și bănuți. Conform legendei, acest simbol magic al primăverii și al speranței, al sănătății și al fericirii este moștenit de la protobulgari. În trecut, mărțișoarele erau legate la pomii din grădină, la mielușei, iezi și căluți. Ele se purtau până la venirea primelor berze și rândunele, iar după aceea erau ascunse sub piatră sau agățate pe pomi. Și astăzi prin parcuri și în curțile mănăstirești din Bulgaria se pot vedea pomi cu mărțișoare agățate pe toate crengile.

Sorcova,
folosită la 1 Ianuarie

BULGARIA

Denumirea oficială a țării

Republica Bulgaria

Capitala

Sofia, 1.332 milioane locuitori

Limba oficială

Bulgară

Locuitori

7. 680 mil.

Densitatea

70 locuitori / km²

Suprafața totală a țării

110.994 km²

Independența

3 martie 1878 ziua eliberării
Bulgariei de sub ocupație otomană,
recunoscută la data de
22 septembrie 1908.

Din anul 1990 este republică
parlamentară unicamerală.

Componența etnică

Bulgari 84%, turci 9,4%, romi
4,7%. Alte etnii: armeni, sârbi,
greci, macedonieni, români,
aromâni și pomaci

Populația după religie

Creștini 83,7% dintre care:
82,6 % bulgari - ortodoxi,
12,2 % musulmani

Moneda

1 Lew = 100 Stotinki

Produsul Intern Brut (PIB)

5.616 EURO/locuitor

Rata șomajului înregistrat

cca, 10,7% în 2005

Steag

Mărțișor,
dăruit la 1 Martie

BULGARIEN

Offizieller Name
Republik Bulgarien

Hauptstadt
Sofia 1.332 Mill. Einwohner

Amtssprache
bulgarisch

Einwohnerzahl
7.680 Mill. Einwohner

Bevölkerungsdichte
70 Einwohner/km²

Fläche
110.994 km²

Unabhängigkeit
vom Osmanischen Reich
am 3. März 1878,
anerkannt
am 22. Sept. 1908,
seit 1990 parlamentarische
Demokratie

Ethnische Zusammensetzung
Bulgaren 84 %, Türken 9,4 %, Roma 4,7 %, Sonstige: Armenier, Serben, Griechen, Mazedonier, Rumänen, Aromunen und Pomaken

Religion
Christen 83,7 %, davon bulgarisch Orthodoxe 82,6 %, Muslime 12,2 %

Währung
1 Lew = 100 Stotinki

Bruttoinlandsprodukt (PIB)
pro Einwohner 5.616 EURO

Arbeitslosigkeit
2005 ca. 10,7%

Flagge

ZWEI SYMBOLE DER HOFFNUNG

„Die Hoffnung stärkt den Menschen“ - lautet ein altes bulgarisches Sprichwort. Seit eh und je bekommt jedes Kind am ersten Tag des neuen Jahres eine *Survatschka* (surov = roh). Das ist eine Rute aus einem Zweig des Kornelkirschbaumes, der ein typisches Symbol der Gesundheit bei den Bulgaren ist, weil dieser Baum am frühesten im Frühling blüht. Der Zweig wird in den verschiedenen Regionen Bulgariens mit roter oder weißer Wolle, trockenen Früchten, Ketten von Puffmais oder Bohnen, Perlen und Münzen geschmückt. Früh am Morgen besuchen die Kinder die Nachbarn und schlagen sie fest mit der Rute am Rücken. Dabei wünschen sie ihnen Gesundheit, Glück und Fruchtbarkeit für das ganze Jahr. Dankbar schenken die Leute den Kindern Kekse, Würstchen, Walnüsse und Geld. Früher wurden die Ruten in den Fluss geworfen, damit die Fruchtbarkeit so reichlich fließe wie das Wasser.

Am 1. März bekommen wieder alle Kinder eine *Marteniza* - gezwirnte rote und weiße Fäden, manchmal mit Perlen und Münzen verziert. Nach einer Legende stammt dieses alte magische Symbol des Frühlings und der Hoffnung, der Gesundheit und des Glücks aus der Zeit der Urbulgaren. Früher wurden mit Martenizi auch alle Bäumchen im Garten und kleine Haustiere (Schafe, Ziegen und Pferde) geschmückt. Die Martenizi werden getragen, bis die ersten Störche und Schwalben anfliegen. Dann werden sie unter einen Stein oder auf einem Obstbaum gebracht. Bis heute noch kann man in den öffentlichen Grünanlagen und in den Klosterhöfen Bäume sehen, die voll mit Martenizi behängt sind.

Българският сукман

Основаният през 1895 г. “Австрийски етнографски музей” никога не се е възприемал по предназначение като национален музей. Той е трябвало да бъде етнографски музей на австрийската монархия. Основателите му имали за цел да съберат свидетелства на народната култура от всички части на монархията в столицата, където се намирала резиденцията. Освен това те имали намерение да получат подобни сбирки и от другите региони на Европа.

Така Михаел Хаберландт възложил на Моше Исаков в София да набави текстил и накити за музея. Виенската етнологка Мариане Шмидл, библиотекарка в Националната библиотека и член на Дружеството по етнология, направила етнографски проучвания сред шопите в Софийския край и както твърди в едно писмо, се оказало, че е възхитена от богатите фондове на Етнографския музей в София. В резултат на своите изследвания тя написва два научни труда за шопите. Освен това тя донесла за Виенския музей колекция от битови предмети, между които ниски трикраки столчета и кръгла стругована маса, които по онова време все още били използвани в района на София. Не на последно място нейните трудове послужили на Михаел Хаберландт като основа за неговата студия за българите, която публикува в тома “Европа и нейните покрайнини”, издаден от Георг Бушан през 1926 г.

И след 1945 г. съществува оживен обмен със София, което се доказва от многобройните публикации на Христо Вакарелски в библиотеката на Етнографския музей на Виена, които са с негово лично посвещение. В заключение трябва да напомним и за изложбите на Етнографския институт с музей към БАН, както и за Австрийско-българския научен колоквиум през 1999 г. в Китзее, който се състоя в рамките на изложбата “Между видимото и невидимото. Традиционни календарни обичаи от България”.

Сукманът, избран като български експонат за изложбата в Сибиу, беше зает от една майсторка на костюми във Виена и беше продаден на Етнографския музей във Виена през 1992 г. При сравнителен научен анализ той може да бъде отнесен към района на гр. Стара Загора. Тази част от женската носия, изработена на ръка с много труд, показва още веднъж, че Етнографският музей във Виена продължава да полага усилия да допълва своята българска колекция.

“Сукман”

фуста без ръкави, грубо
ленено платно.

Долната част на полите е обшита
с ивици от другоцветна материя,
деколтетото с пришити украсителни
синци и маниста, паети, галони,
ширити, гайтани и
плетени дантели.
Източна България,
началото на XX в.

Suman,

haină fără mâneci din
cânepă, în partea de jos
a sumanului este cusută
o fâșie de material.

Partea gulerului brodată,
decorată cu perle și paiete;
tiv din lână și metal.

Pe margini dantelă

Proveniență: Bulgaria de Est
Datare: înc. sec. al XX-lea
Nr. Inv. 75939 ÖMV

„Sukman“,

ärmelloser Leibkittel,
grobes Leinen,

Rockunterteil mit Streifen
benäht, Ausschnitt mit auf-
gestickten Folien- und Perlen-
verzierungen, Perlen-, Flitter-
und Jetvortenverzierungen,
Woll- und Metallborten,
gehäkelte Spitzenborte.
Ostbulgarien, Anfang 20. Jh.

UN SUMAN DIN BULGARIA

Muzeul Austriac de Etnografie din Viena, înființat în anul 1889 nu a fost conceput ca un muzeu național, ci ca unul al monarhiei austriece. Fondatorii muzeului au depus eforturi să adune din toate regiunile aparținând monarhiei măturii ale culturii populare, pe care să le aducă apoi în Viena, în capitala Austriei.

În afară de acest fapt, fondatorii muzeului s-au străduit să primească și din celelalte regiuni ale Europei (ce nu aparțineau de monarhia austriacă) colecții asemănătoare. Astfel, Michael Haberlandt l-a însărcinat pe Moche Isakoff din Sofia, să achiziționeze pentru muzeu, textile și podoabe. Marianne Schmidl, de profesie etnolog, a lucrat la Biblioteca Națională din Viena, fiind membră a Asociației de Etnografie. În anul 1924 a realizat studii etnografice în regiunea Schopen (aflată în apropiere de Sofia), prin care a arătat, după cum menționează într-o scrisoare, că este foarte încântată de bogatele colecții aflate în cadrul Muzeului Etnografic din Sofia. Ca rezultat al cercetărilor sale, a redactat două lucrări științifice despre grupul etnic din regiunea Schopen. În afară de aceste cercetări, doamna Marianne Schmidl a adus pentru Muzeul din Viena o colecție de obiecte de uz casnic, printre care se numără scaune și o masă strunjită, rotundă, folosită în acea perioadă în împrejurimile Sofiei. Lucrările de cercetare au stat la baza unei lucrări despre bulgari, publicată în anul 1926 în volumul „*Europa și regiunile de graniță*” de către Georg Buschan.

După anul 1945 a existat o colaborare științifică intensă cu Sofia, așa cum ne demonstrează numeroasele publicații cu dedicații personale ale lui Christo Vakarelski păstrate în Biblioteca Muzeului de Etnografie din Viena.

De asemenea, dorim să amintim expoziția organizată de către Institutul Etnografic în colaborare cu Muzeul Academiei și Științelor din Bulgaria și Simpozionul bulgaro - austriac ce s-a desfășurat în anul 1999 la Kittsee, Austria în cadrul expoziției „*Între vizibil și invizibil. Obiceiuri calendaristice din Bulgaria*”.

Obiectul ales pentru expoziția din Sibiu, este un suman bulgăresc, achiziționat în anul 1992 de către Muzeul Austriac din Viena de la o specialistă în domeniul costumului popular. Acest obiect tradițional face parte din costumul de sărbătoare femeiesc și dovedește încă o dată faptul că Muzeul din Viena este în continuare interesat să își îmbogățească colecția cu obiecte din Bulgaria.

Bibliografie:

- Schmidl, Marianne: *Beiträge zur Kenntnis der Trachten von Südwestbulgarien*. In: *Festschrift für Michael Haberlandt*, Hg. v. Verein f. Volkskunde Wien, 1925, gleichzeitig abgedruckt in: *Wiener Zeitschrift für österreichische Volkskunde*, Bd. 30, 46-60.
- Schmidl, Marianne: *Volkskundliche Studien in der Ebene von Sofia*. In: *Festschrift der Nationalbibliothek in Wien*, 1926, 723-736.
- Haberlandt, Michael: *Die Bulgaren*. In: *Europa. Die indogermanischen Völker des Erdteils*. *Illustrierte Völkerkunde*, hg. von Georg Buschan, Stuttgart 1926, Bd. II, S. 103-112.

EIN SUKMAN AUS BULGARIEN

Das 1895 gegründete „Museum für österreichische Volkskunde“ verstand sich von seiner Intention her nie als Nationalmuseum. Es sollte ein „Völkermuseum“ der österreichischen Monarchie sein. Die Gründer waren bestrebt, in der Haupt- und Residenzstadt aus allen Teilen der Monarchie Zeugnisse der Volkskultur zusammen zu führen. Darüber hinaus waren sie bemüht, auch aus den übrigen Regionen Europas Vergleichssammlungen zu erhalten.

So beauftragte Michael Haberlandt Moche Isakoff in Sofia, Textilien und Schmuck für das Museum zu erwerben. Die Wiener Ethnologin Marianne Schmidl, Bibliothekarin an der Nationalbibliothek und Mitglied des Vereins für Volkskunde, führte 1924 volkskundliche Studien in der Ebene von Sofia bei den Schopen durch und zeigte sich, wie sie in einem Brief betont, begeistert über die reichen Bestände im ethnographischen Museum von Sofia. Als Ergebnis ihrer Untersuchungen verfasste sie zwei wissenschaftliche Beiträge über die Schopen. Außerdem brachte sie für das Museum eine Kollektion von Alltagsgegenständen nach Wien mit, darunter niedere Schemel und einen runden gedrechselten Tisch, die damals noch allgemein in der Umgebung von Sofia verwendet wurden. Nicht zuletzt ihre Arbeiten dienten Michael Haberlandt als Grundlage für seinen Beitrag über die Bulgaren, den er in dem Band „Europa und seine Randgebiete“, herausgegeben von Georg Buschan, 1926 veröffentlichte.

Auch nach 1945 gab es regen wissenschaftlichen Austausch mit Sofia, wie die zahlreichen, mit persönlicher Widmung versehenen Publikationen von Christo Vakarelski in der Bibliothek des Volkskundemuseums in Wien beweisen. Schließlich sei noch an die Ausstellungen des Ethnographischen Instituts mit Museum der Bulgarischen Akademie der Wissenschaften erinnert und an den österreichisch-bulgarischen Studientag 1999 in Kittsee, der im Rahmen der Ausstellung „Zwischen dem Sichtbaren und dem Unsichtbaren. Historische Kalenderbräuche aus Bulgarien“ abgehalten wurde.

Der für die Ausstellung in Sibiu als bulgarisches Objekt ausgewählte „Sukman“ wurde 1980 von einer Kostümkundlerin in Wien erworben und 1992 an das Volkskundemuseum in Wien verkauft. An Hand der Vergleichsliteratur lässt er sich dem Kreis Stara Zagora zuordnen. Dieses in aufwendiger Handarbeit hergestellte Stück einer Frauentracht soll unterstreichen, dass das Volkskundemuseum in Wien weiterhin bemüht ist, seine bulgarische Sammlung zu ergänzen.

Literatur:

- Schmidl, Marianne: *Beiträge zur Kenntnis der Trachten von Südwestbulgarien*. In: *Festschrift für Michael Haberlandt*, Hg. v. Verein f. Volkskunde Wien, 1925, gleichzeitig abgedruckt in: *Wiener Zeitschrift für österreichische Volkskunde*, Bd. 30, 46-60.
- Schmidl, Marianne: *Volkskundliche Studien in der Ebene von Sofia*. In: *Festschrift der Nationalbibliothek in Wien*, 1926, 723-736.
- Haberlandt, Michael: *Die Bulgaren*. In: *Europa. Die indogermanischen Völker des Erdteils*. Illustrierte Völkerkunde, hg. von Georg Buschan, Stuttgart 1926, Bd. II, S. 103-112.

Galerie de fotografii

Expoziția „15+10+2 Identități Europene“

12 mai - 20 iulie 2007

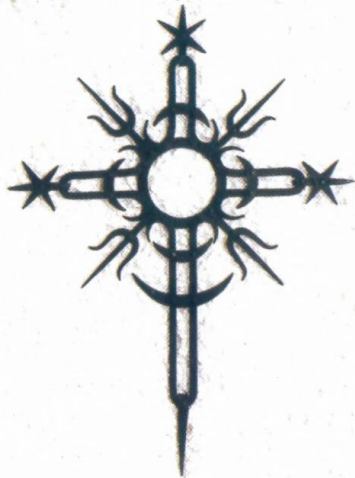

Estonia

Gospodărie țărănească
din nordul Estoniei,
sculptură în lemn, J. Naha, 1942
Nr. inv. 50.463 ÖMV

Estland

Bauernhof
in Nord - Estland
Holzschnitt von J. Naha, 1942

Lituania

Vârf ornamental din fier forjat,
regiunea Alytus (Lituania de Est),
autor: Vytautas Jarutis , 2000
Nr. inv. 82.338 ÖMV

Litauen

Ornamentale Spitze aus Eisen
aus der Region Alytus (Ost-Litauen),
von Vytautas Jarutis , 2000

Bildergalerie

Austellung „15+10+2 Europäische Identitäten“

12 Mai - 20 Juli 2007

Letonia

Păretar din cânepă reprezentând
un grânar, realizat de Rita Blumberga,
1985
Nr. inv. ÖMV. 82.334

Lettland

Kornspeicher
Wandbehang von Rita Blumberga,
1985

Malta

Dantelă
lucrată în tehnica ciocănelor,
autor: Konsilja Debono, Rabat- Malta
Nr. inv. 82.332 ÖMV.

Malta

Spitzendeckchen
gearbeitet von Konsilja Debono,
aus Rabat

Polonia

lesle
lucrată manual din carton și staniol,
Kinkow, autor: Tadeusz Ruta, 1947,
Nr. inv. 53.211 ÖMV

Polen

Weihnachtskrippe
aus Krakau, Karton, Staniolpapier,
Bastelarbeit, Verfertigt von Tadeusz
Ruta in Kinkow, 1947

Republica Cehă

Scaun sculptat cu figuri umane,
regiunea Amonsgrün, Egerland,
Boemia
autor: Josef Zuber, datat 1849,
Nr. inv. 30.908 ÖMV

TSCHECHISCHE REPUBLIK

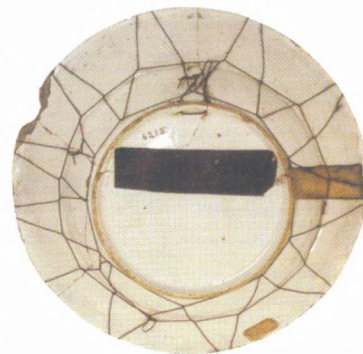
Brettstuhl mit Musikantenfiguren
Weichholz, farbig gefaßt
Josef Zuber um 1850
Amonsgrün, Egerland, Böhmen

Republica Slovacia

Două figurine sculptate în lemn,
1900, Nr. inv. 46.842, 46 843 ÖMV

Faianță habană cu suport de metal,
Slovacia de Vest, sf. sec. al XVIII-lea
- înc. sec. al XIX-lea,
Nr. inv. 6.215 ÖMV

Republica Slovacia

2 geschnitzte Holzfiguren,
um 1900

Habaner Fayence mit Draht
gebunden,
Westslowakei, Ende 18./Anfang
19. Jahrhundert

SLOVENIA - imagini umoristice pictate

partea stângă:

Job cu nevasta,
datat 1867, Nr. inv. 17.682 ÖMV
Apicultor cu roi de albine,
Nr. inv. 17.696 ÖMV
Cinci scene biblice,
datate 1878, Nr. inv. 17.683 ÖMV

partea dreaptă:

Vulpea și iepurele bărberind un vânător,
datat 1869, Nr. inv. 17.691 ÖMV
Melcul urmărind un croitor
Nr. inv. 17.697 ÖMV
Călăreț cu săbii,
datat 1792, Nr. inv. 17.685 ÖMV

SLOVENIEN

Bienenstockstirnbrettchen, Krain
Links:

Job und sein Weib,
datiert 1867
Imker mit Bienenschwarm,
Fünf biblische Szenen.
dat. 1878

Rechts

Fuchs und Hase rasieren einen Jäger,
Schnecke verfolgt einen Schneider,
Reiter mit gezückten Säbeln,
dat. 1792

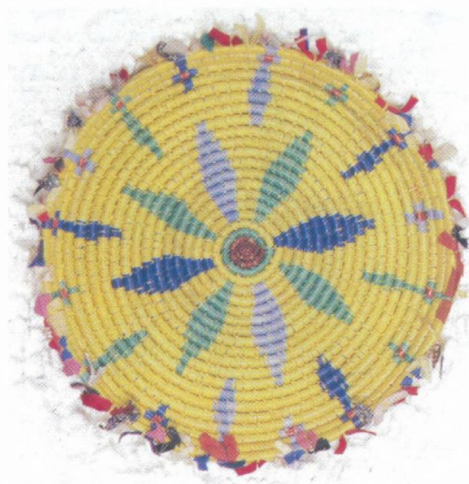

UNGARIA

Servici de cafea, aparținând familiei Emil Fischer din Budapesta, 1920
 Serviciul de cafea este alcătuit din două căni cu capac (două de dimensiuni mari și una de dimensiune mică, doză pentru zahăr cu capac, 6 farfurii de tort, 4 cești de cafea cu farfurii) - Faianță pictată reprezentând scene agricole din Ungaria
 Nr. inv. 87.941/01-18 ÖMV.

UNGARN

Kaffeesevice
 Fa. Emil Fischer, Budapest, um 1920
 Steingut mit Unterglasübremalung, welche ungarische Genreszenen und landwirtschaftliche Tätigkeiten zeigt.

CIPRU

Coș de paie
 Nicosia, 1989
 Nr. inv. 4557 EMK

ZYPRU

Tablett mit Kunststoffbändern
 Verwendung in der Küche,
 Nicosia, 1989

ROMÂNIA

Cruce de mână, Tileagd, jud. Bihor, lemn de molid, pictată pe ambele părți, inscripție ICXC, datare 1911, Nr. inv. 26.850 ÖMV
Bătă de cioban, Brad, jud. Hunedoara, lemn de vișin, mânerul și o parte din piesă sunt bătute cu tablă de alamă, Nr. inv. 26.151 ÖMV

RUMÄNIEN

Handkreuz aus Fichtenholz, beidseitig bemalt, Gekreuzigter und zwei Heilige, Aufschrift ICXC, Jahreszahl 1911, Tileagd, Kreis Bihor, Siebenbürgen
Hirtenstock aus Weichselholz
 Knauf und Schaft mit Messingblech beschlagen, Kerbschnittverzierung
 Brad, Kreis Alba, Siebenbürgen

BULGARIA

Suman,
 Bulgaria de Est - piesă din portul femeiesc de sărbătoare (fără mâneci), confecționat din cânepă, broderie cu perle și paețe, înc. sec. al XX-lea
 Nr. inv. 75939 ÖMV

BULGARIEN

„Sukman“,
 Ärmelloser Leibkittel,
 Ostbulgarien, Anfang des 20. Jhd.

15⁺
10⁺
2

IDENTITĂȚI
EUROPENE

12.05 - 20.07.2007

EDITURA „ASTRA MUSEUM“, Sibiu, 2007

ISBN 978-973-8993-11-2

